

DOI 10.36074/logos-02.02.2024.032

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДЕНДРОФЛОРИ ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА «ФАСТІВСЬКИЙ»

Левандовська Світлана Миколаївна¹

1. канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри лісового господарства
Білоцерківський національний аграрний університет, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0002-8485-6134

Вагомим чинником для збереження різноманітності рослинного світу є створення штучних фітоценозів. Основним механізмом виконання цього завдання став процес формування мережі штучних заповідних парків, для яких першочерговим заходом є інвентаризація дендрорізноманіття.

Мета дослідження – здійснити комплексний структурний аналіз дендрофлори парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Фастівський» для збереження існуючих та введення, за необхідності, нових видів рослин.

Комплексний аналіз дендрофлори передбачав дослідження таксономічної, біоморфологічної, географічної та екологічної структур. Встановлення таксономічного складу дендрофлори проводили маршрутно-польовим методом. Ідентифікацію видів здійснено за довідниками «Дендрофлора України» [2–4]. Систематичне положення таксонів *Pinophyta* наведено відповідно до чекліста А. Фаржона [6], *Magnoliophyta* – сучасної таксономічної системи класифікації квіткових рослин APG III [5]. Назву таксонів прийнято за електронною базою The Plant List [9] з урахуванням чинного Міжнародного кодексу ботанічної номенклатури [10].

Для аналізу біоморфологічної структури дендрофлори використали схеми, запропоновані І. Г. Серебряковим та К. Раункієром [8]. З метою виділення екогруп рослин залежно від вимогливості до світла, вологи і вмісту поживних речовин у ґрунті застосували відповідні шкали [1].

Географічний аналіз паркової дендрофлори проведено на основі схеми ботаніко-географічного районування Земної кулі, розробленої Г. Мойзелем зі співавторами [7].

SECTION 10.

AGRICULTURAL SCIENCES AND FOODSTUFFS

Парк-пам'ятка «Фастівський» заснований у 1950 р. на площі 33,0 га. Статус заповідного об'єкта отримав рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради від 28 лютого 1972 року. Парк розташований у межах лісового фонду філії «Білоцерківське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Першоосновою для структурного аналізу дендрофлори парку-пам'ятки стало формування інвентаризаційних списків видів деревно-чагарникових рослин. Дендрофлора парку репрезентована 43 видами, які належать до 33 родів, 21 родини, двох класів та двох відділів. У таксономічній структурі за кількістю видів переважає відділ *Magnoliophyta* (36 видів, 83,7 %). До відділу *Pinophyta* належить 7 видів (16,3 %). Провідними родинами паркової дендрофлори є *Rosaceae* (8 видів), *Aceraceae* (5), *Betulaceae* (3). По одному виду налічують 10 родин. Очевидно, що таксономічний склад досліджуваного парку-пам'ятки небагатий.

Відповідно до класифікації життєвих форм К. Раункієра, у парковій дендрофлорі переважають мезофанерофіти – 25 (58,1 %) видів. До мегафанерофітів належать лише 7 видів (9,6 %): *Abies alba* Mill., *Picea abies* (L.) Karst., *Quercus robur* L., *Fraxinus excelsior* L. та ін. Мікрофанерофіти налічують 10 видів (23,3 %): *Swida alba* (L.) Opiz., *S. sanguinea* (L.) Opiz., *Rosa canina* L., *Euonymus europaeus* L. та ін. Нанофанерофіти представлені одним видом *Euonymus verrucosa* Scop. Частка участі дерев складає 65,1 % (28 видів), кущів – 18,6 % (8 видів), проміжної форми «дерево-кущ» – 14,0 % (6 видів). Ліани представлені одним видом *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch. Переважання кількості видів дерев над кількістю видів кущів у паркових насадженнях свідчить про лісовий тип садово-паркового ландшафту.

Дослідження географічної структури показало значне переважання представників Циркумбореальної флористичної області (28 видів, 65,1 %), які мають Європейський ареал поширення. Атлантично-Північноамериканська область посідає друге місце за кількістю і представлена 12 (27,9 %) видами; Східноазійська – двома (4,7 %); Середземноморська – представлена лише одним видом *Aesculus hippocastanum* L. Більшість видів дендрофлори є автохтонними (29 або 67,4 %). Це свідчить про створення більшої частини паркової територій на основі природних лісових ландшафтів. Значна частина інтродукованих видів, які були висаджені під час закладення парку, випали зі складу насаджень. Серед дендроекзотів, які збереглися варто відмітити: *Pinus strobus* L., *Larix decidua* Mill., *Phellodendron amurense* Maxim., *Cunninghamia lanceolata* Hook., *Catalpa bignonioides* Walt.

Під час аналізу екологічної структури паркової дендрофлори залежно від ступеня вимогливості рослин до умов зволоження виявлено, що найчисельнішою є екогрупа мезофітів, яка нараховує 26 видів (60,5 %).

Невеликою кількістю видів представлені ксерофіти (2 види, 4,7 %) – *Pinus sylvestris* L., *Robinia pseudoacacia* L. Із перехідних екогруп найбільше виявлено мезогігрофітів (9 видів, 20,9 %). Група мезоксерофітів налічує 6 видів (14,0 %).

Переважає більшість представників дендрофлори парку – тіньовитривалі види (62,7 %). Вимогливі до світла геліофіти складають 16,3 %.

За вимогливістю до поживних речовин ґрунту у структурі дослідженої дендрофлори види поділені на три екогрупи: евтрофи, мезотрофи та оліготрофи. Найчисельнішою за кількістю видів є екогрупа мезотрофів, у якій налічується 21 вид (48,8 %). Меншу частку видів нараховують евтрофи (30,3 %) та оліготрофи (20,9 %). Як підсумок, у дендрофлорі парку-пам'ятки переважають мезофіти, мезотрофи і тіньовитривалі види, що характерно для типу лісорослинних умов свіжі діброви і судіброви, які переважають на території парку.

Загалом дендрофлора парку-пам'ятки «Фастівський» є досить одноманітною за видовим складом. Широкий спектр екоморф свідчить про те, що інтродуценти адаптувались до наявних умов зростання та добре співіснують з автохтонними видами. Результати комплексного аналізу паркової дендрофлори ляжуть в основу розробки проєкту утримання та реконструкції парку-пам'ятки «Фастівський».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Бобильов Ю. П., Бригадиренко В. В., Булахов, В. Л., & Гайченко В. А. (2014). *Екологія*. Фоліо.
- [2] Кохно М. А., Кузнецов С. І. (Ред.). (2001). *Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Голонасінні*. Вища школа.
- [3] Кохно М. А. (Ред.). (2002). *Дендрофлора України: дикорослі і культивовані дерева та кущі. Покритонасінні*. Фітосоціоцентр.
- [4] Кохно М. А., Трофименко Н. М. (Ред.). (2005). *Дендрофлора України: дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні*. Фітосоціоцентр.
- [5] An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG III. (2009). *Bot. J. Linn. Soc.* 161(2) 105–121.
- [6] Farjon A. (1998). *World Checklist and Bibliography of Conifers*. Royal Botanic Gardens.
- [7] Meusel H., Jager E., Rauschert S. et al. (1978). *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropaischen Flora Karten*. Jena : Veb G. Fischer Verlag.
- [8] Raunkiaer C. (1937). *Plant life forms*. Oxford university press. Great Britain.
- [9] The Plant List (2013). <http://www.theplantlist.org/>
- [10] Turland N. J., Wiersema J. H., Barrie F. R., Greuter W., Hawksworth D. L., Herendeen P. S., Knapp S., Kusber W.-H., Li D.-Z., Marhold K., May T. W., McNeill J., Monro A. M., Prado J., Price M. J., Smith G. F. (Eds). (2018). *International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants (Shenzhen Code) adopted by the Nineteenth International Botanical Congress Shenzhen, China*. Glashütten : Koeltz Botanical Books. DOI: 10.12705/Code. 2018

